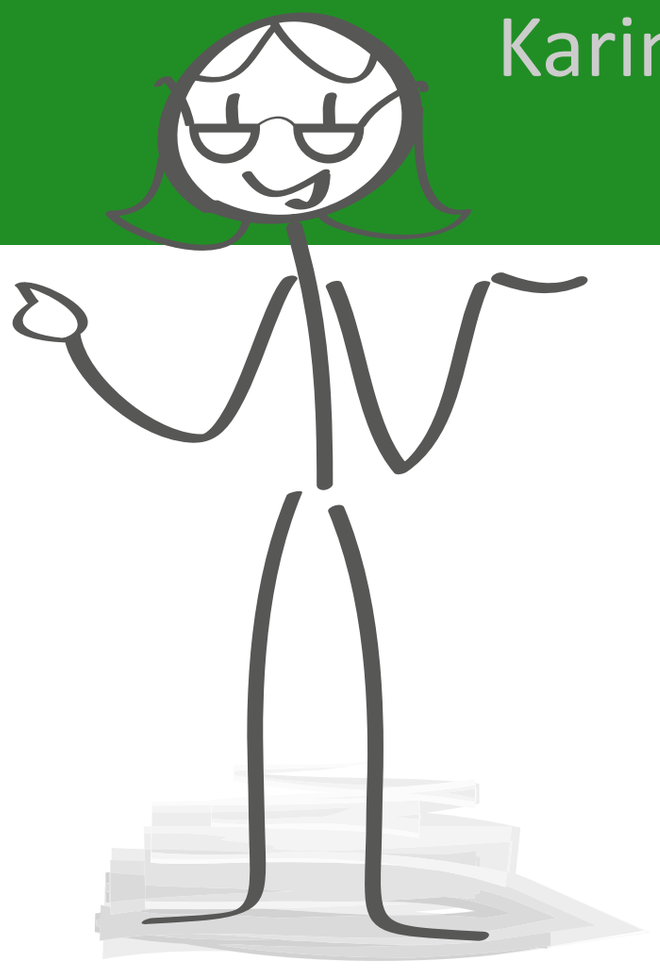
Karin Comploj

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

Curs de ladin per prinzipianc

13ª LEZION

Grupa de lëur: Paolo Anvidalfarei, Erna Bernardi, Angela Comploi, Karin Comploj, Marco Forni, Ulrike Frenademez, Silvia Liotto, Tobia Moroder, Marion Perathoner, Erika Pitscheider, Stephan Ploner, Nathalie Stuffer
© Istitut Ladin Micurá de Rü, San Martin de Tor/Sëlva 2025

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

Sabina y Markus va a lauré

Sabina: **Hoi Markus, perdrët, ce lëur fejes'a?**

Markus: **Hoila Sabina, ie lëure te chemun, sciche geometer tl ufize tecnich te Sëlva. Iló vëniel dat ju i proiec de chëi che uel frabiché o mudé zeche pra si cësa. Y tu?**

Sabina: **Ie son maestra de scolina. Da ce ëura scumënces'a a lauré?**

Markus: **Ie scumënce da n chert passà la ot y fine da trëi cherc ala un. Do marënda mëti inò man dala doi nchin mesa la sies.**

Sabina: **Ves'a for cun la curiera nchin te Sëlva? Can la toles'a?**

Markus: **Sci, la curiera pea via a Urtijëi da cin menuc dan mesa la ot y ruva te Sëlva cin menuc do la ot. Domesdì iela dala sies te Sëlva y ruva a Urtijëi diesc menuc passà mesa la set. Y can y co ves'a tu a lauré?**

Sabina: **Ie vede mé danmesdì a lauré. Scumënce dala ot y fine dala dodesc. Ie tole la roda y son te cin menuc iló.**

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

Mestieres dloncora

De di y de nuet iel jënt che va a lauré. Zënza chësta persones fossel truep che ne jissa nia. Daduman van a tò pan frësch dal **pech**. Ël à bele metù man de lauré dala 3 daduman per ti la fé a njinië ca l pan canche la butëiga gëura. Canche i sculeies va pona a scola cun la curiera à la **sciafera** bele messù levé da n pez per unì a i tò. Te scola, ulache n va a mparé y a se devertì, iel ënghe truepa persones che lëura. L ne ie nia mé i **maestri**, ma nce la **cuega**, la **vardiana dla scola**, l **secreter** … . Ntan la paussa ruma l **laurant de chemun** su la plazes tl luech. A jì a cësa vëijen i **lauranc** che concia la bujes tl asfalt. Domesdì mëina l'oma i mutons a scola de mujiga.
L **maester de mujiga** ti nsënia co adurvé l pedal pra l tlavir. Canche i va inò a cësa chërda l'oma da lava che ie stata dal **dutor di dënz**. L ie bele tert y l vën scur, ma… ciuldì iel pa tan scur? Ai! Na lum dl auto ne va nia plu! Ce fertuna che la berstot ie mo davierta. La **mecanicra** ne à nia giut a baraté ora l pëir dla lum rot. Da sëira ti cëla i mëndri mo al nutizier per mutons sun KIKA. La **muderadëura** ie na jëuna che spiega bën y te na maniera scëmpla. Dan jì a durmì liej la muta mo n valguna plates de si liber d'aventura y pona… ti toma ju i cuiertli di uedli. Te chël mumënt audela l sonn de na sirena. Iel pa l'ambulanza? O la **polizai**? O i **destudafuech**? O bën mé n sëmi?

Tëut ora da y adatà: Lauron deberieda/Tan de biei mestieres, Ciamp pedagogich, 2024

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

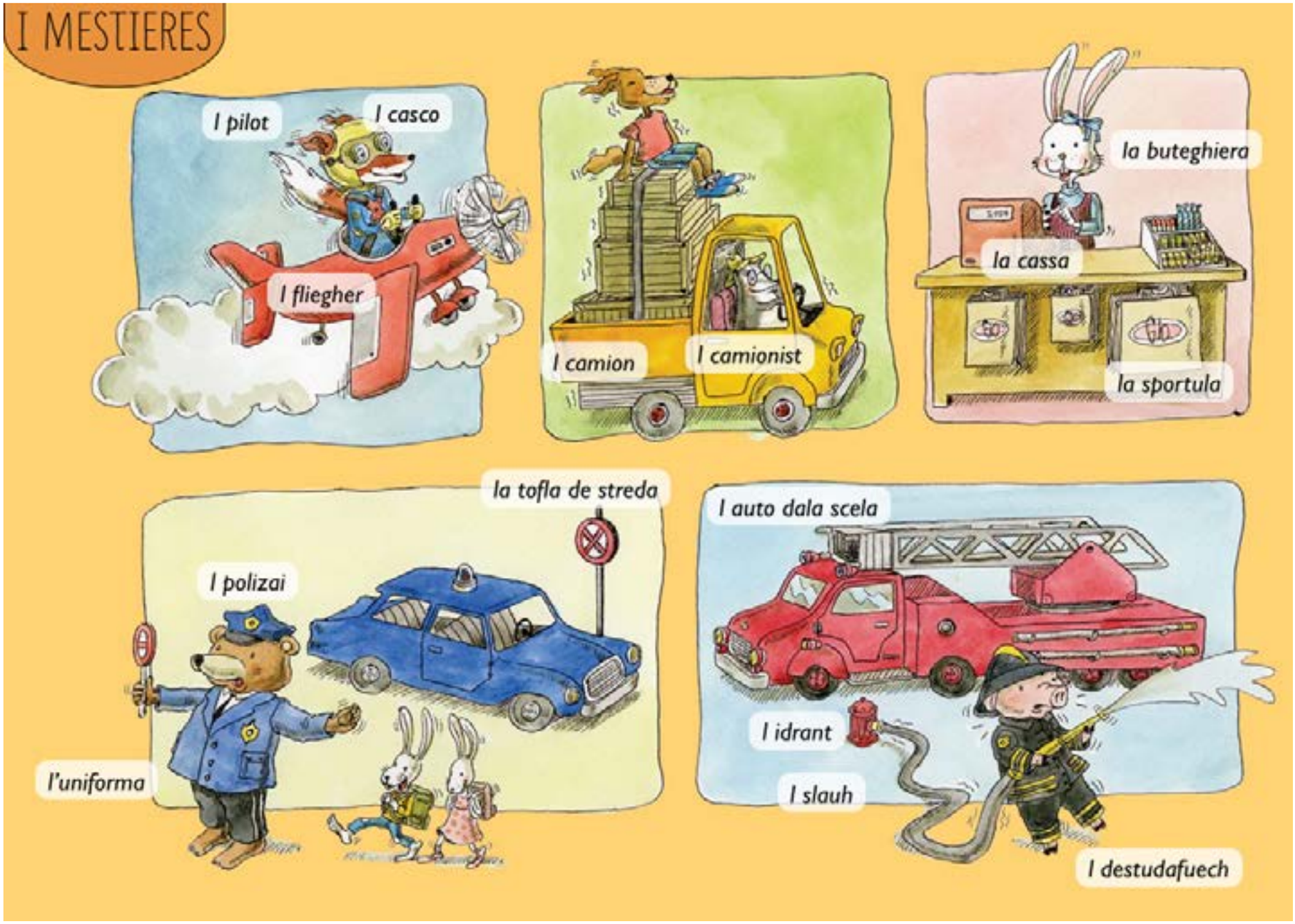
ISTITUT
LADIN
MICURÁ
DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

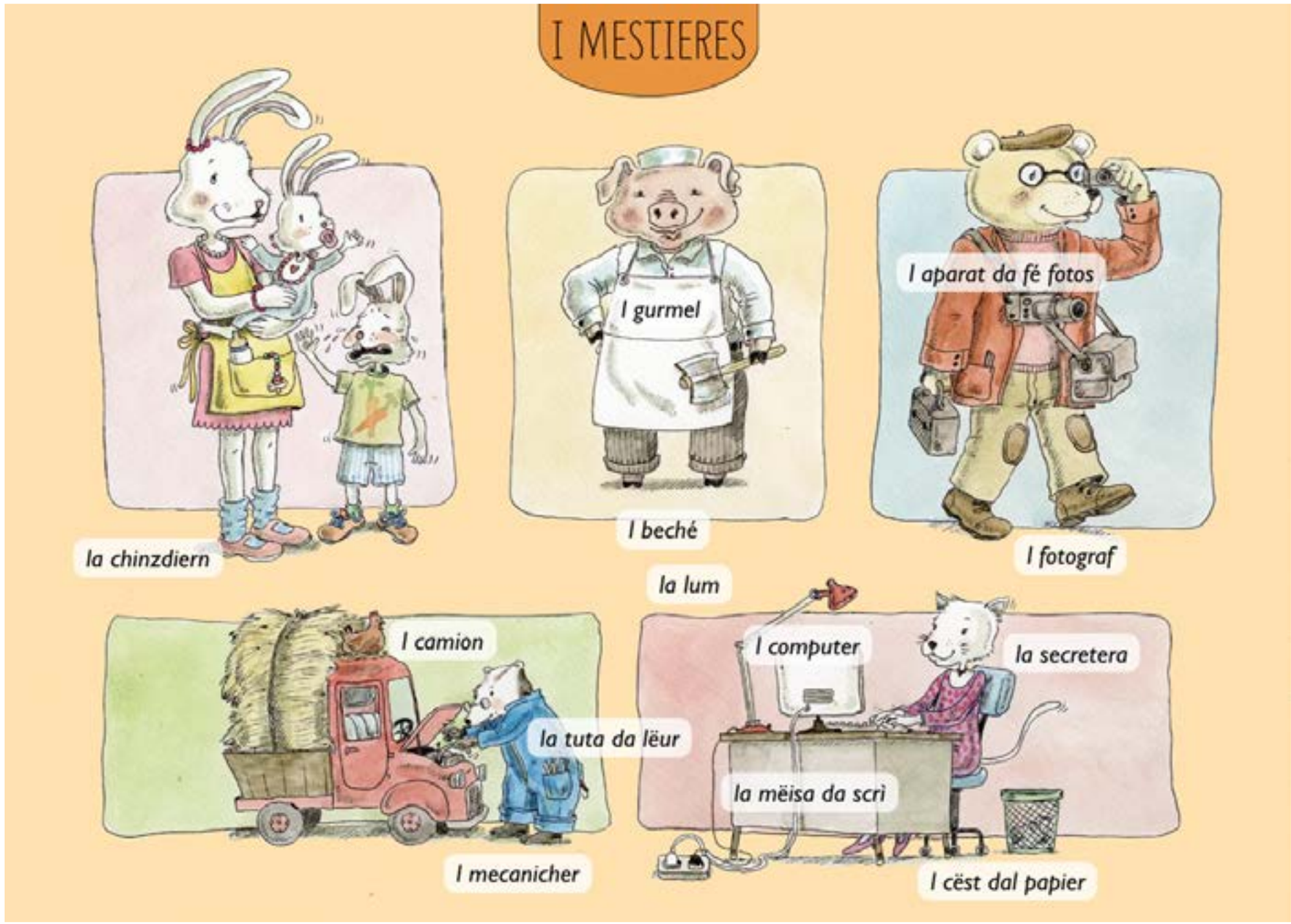
Mi prima paroles: https://www.parores.it/gherdeina#book (chier ora la drëta plata: Duta la plates > I mestieres)

ISTITUT
LADIN
MICURÁ
DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

Mi prima paroles: https://www.parores.it/gherdeina#book (chier ora la drëta plata: Duta la plates > I mestieres 2).
Te posses nce ti cialé mo a d'autri mestieres: l dutor, la frisera, l cuech, l florist, l tistler, o l pustin.

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

Magasinier

Cie fej pa n magasinier?

Te na firma porta l magasinier na gran respunsabltà. Suvënz iel ti magasins prudoc de gran valor. Sce i unissa danejei o i jissa perdui fossel n gran dann.
Perchël cuntrolea l magasinier avisa uni prudot che vën menà adalerch. L cuntrolea la cuantità y la cualità di prudoc y sce i à vel' dann da trasport. Sun i prudoc vëniel pona metù su l priesc y n sëni de recunescimënt, i vën njuntei al schedar de magasin o ala banca dac y metui te magasin. Pra chësc lëur pesoch y sfadiëus tol l magasinier nce ca carëc portacëries per se fé plu saurì.
Dala repartizion de venduda vëniel nfurmà ciun prudoc che vën mandei ulà y ël i njinia ca per l trasport. Sce l ie da apusté do articuli, pona muessa l magasinier l dì per tëmp y ëura ala repartizion de compra o scenó vëija chisc nce tl sistem informatich cie che l ie da apusté do.

Ciuna pusciblteies es'a?

L magasinier possa te Sudtirol lauré tl'aministrazion publica coche p.ej. tl'azienda sanitera, tl'aministrazion provinziela o ti chemuns.
Tl'economia privata iel posć de lëur te firmes che produj, de cumerz ala menuda y ala ngrossa y te aziendes ndustrieles.
Pusciblteies de cariera an sce n tol ite p.ej. na stiera da diretëur de repartizion o sce n passa al management dla logistica.

N magasinier

"De chësta stiera da lernerat sons unì a l savëi tres l reprejentant de nosta firma. Ne n'ove deguna idea de chësc lëur. Ntant ei dat ju l ejam de lernerat y l lëur me plej dassënn. Duc dla grupa ie da ulëi bon y uniun ti juda al auter a na maniera che n va uni di gën a lauré".

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

Apotecher

Cie fej pa n apotecher?

N apotecher ti dà ora medejines ala jënt. Chësc ie n lëur de gran respunsabltà.
L cunsieia si tlientela n cont de can y co tò ite la medejines y sun la cunseguënzes che les possa avëi. Suvënz ie l apotecher l prim che vën cuntatà n cajo de de pitla ferides o melsté. Ël dà nce ora la medejines aldò dla rezeta che n dutor ti à scrit ora a n pazient.
L apotecher ie nce espert tl ciamp dla medejina alternativa, p.ej. de omeopatics. Suvënz fej ju ël nstës vel' medejina, sciche p.ej. té, śolbes y tintures. Ora de chël vëndel nce fasces da ciulé su, prudoc dietetics, per la cura dl corp y di popsc y n.i.
L apotecher muessa nce tenì su y cuntrolé aldò d'uni sort de ierbes y materies primes per medejines. Per schivé na meladurvanza muessel nce unì scrit su dut avisa te n cudejel aposta (Suchtgiftbuch). Te chësc vëniel scrit su uni medejina che possa fé unì dependënt, che vën cumpreda o venduda.

Ciuna pusciblteies es'a?

Do avëi stlut ju l stude es de plu pusciblteies. Te Sudtirol ne te pieta nia mé la apoteches publiches n post de lëur. L ie nce mesun giapé na stiera te na apoteca de spedel, tl'aministrazion dla sanità, te na istituzion de cuntrol y tla ndustria tl ciamp dla tuedes, dla produzion, dl'autorisazion a vënder y dl cuntrol de cualità.
Cundizions per pudëi lauré da apotecher ie:

- diplom de università
- dé ju l ejam de stat y se scrì ite tl register publich dla prufescions
- ejam de bilinguism o trilinguism C1 (ex A) o diplom o zertificat che ti curespuend
- passé n cuncors

Per pudëi lauré coche apotecher per si cont muessen fé dumanda per pudëi sëurantò na apoteca mo da garat o per pudëi giaurì na apoteca nueva.
Per pudëi lauré tl ciamp dla sanità iel nce de bujën de tò pert regularmënter a cursc de furmazion y cualifica. Chisc vën tenii aldò dl sistem de furmazion per la medejina CME (Educazione Continua in Medicina – ECM).

ISTITUT LADIN MICURÁ DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

L passif

L vën fat cun l verb ausilier unì y l partizip perfet. L vën adurvà cun i verbs transitifs y l ie te duc i tëmps (passà, prejënt y futur).

Verb ausilier *unì*

	Indicatif presënt - passif	**cun inverscion**
ie	vënie	vëni
tu	vënies	vënies
ël/ëila	vën	vëniel, vëniela
nëus	union	unions
vo	unieis	unieis
ëi/ëiles	vën	vëni, vënieles
	Indicatif – perfet -passif	**cun inverscion**
ie	son unì/unida	sons unì/unida
tu	ies unì/unida	ies unì/unida
ël/ëila	ie unì/unida	iel unì / iela unida
nëus	son unii/unides	sons unii/unides
vo	sëis unii/unides	sëis unii/unides
ëi/ëiles	ie unii/unides	iesi unii / ieles unides

Tabela di tëmps dl passif

Indicatif presënt	**Indicatif passà**	**Indicatif futur**
L vën respetà da duc.	L univa respetà da duc.	L unirà respetà da duc.
Forma ativa		
Duc l respetea.	Duc l respetova.	Duc l respeterà.
Indicatif perfet	**Indicatif plucheperfet**	**Indicatif futur 2**
L ie unì numinà diretëur.	L fova unì numinà diretëur.	L sarà unì numinà diretëur.
Forma ativa		
(Ëi) l à numinà diretëur.	(Ëi) l ova numinà diretëur.	(Ëi) l arà numinà diretëur.

13ª lezion

On doi sortes dla forma passiva: l passif de andamënt y l passif de status.
L passif de andamënt auza ora chël che ie tl lëur de suzeder. L vën fat cun l ausilier **unì**.
L passif de status auza ora n'azion che se à stlut ju y l vën fat cun l ausilier **vester**.

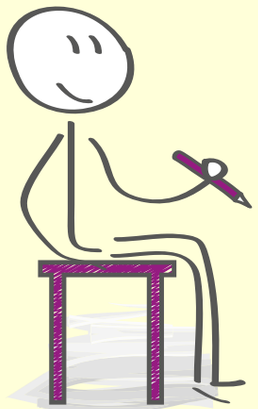
Passif de andamënt	Passif de status
La besc **vën laveda**.	La besc **ie laveda**.

*L sculé **vën laudà** dal maester.*
*L'ena passeda **univel laudà** dal maester.*

*L gusté **vën njenià ca** daduman abenëura dal chelner.*
*Daduman abenëura **vëniel njenià ca** l gusté per i ghesć.*
*L **ie unì njenià ca** uni di 100 gusteies.*
*100 gusteies **iel unì njenià ca** uni di dai chelneri.*

*L lavandin **ie unì cuncià** dal idraulicher.*
*La maestres **ie unides laudedes** dal ntendënt.*
*I destudafuech **fova unii cherdei** inier.*
*La cësa **fova unida fata su** te doi mënsc.*
*L auto **fova unì cumprà** dal pere dan 10 ani.*

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

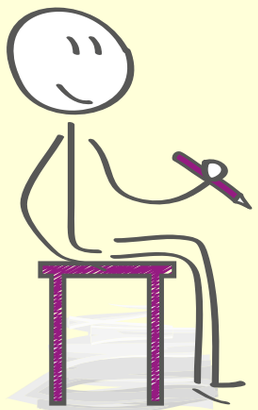

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

Ce mestier iel pa?

Werner concia auti.	Ël ie _____
Stefan dessënia na cësa.	Ël ie _____
Lena cëla ju i eserzizies di sculeies.	Ëila ie _____
Alex ti fej na ntervista al ambolt.	Ël ie _____
Martina à vendù na bela rocia cuecena.	Ëila ie _____
Albert à vijità i amalei te spedel.	Ël ie _____
Ulrike cujina truep y bon.	Ëila ie _____
Nina me à nsenià a jì cun i schi.	Ëila ie _____
Mi oma cura i amalei.	La ie _____
Paul nëta la stredes.	L ie _____
Otto mëina n film o n pez de teater.	L ie _____
Anna cura la pel y la ondles.	La ie _____
Ujep cuntrolea i furniei y i ciamins.	L ie _____

13ª lezion

Abina la frases tl passif te chësc test y scriles tla forma ativa.

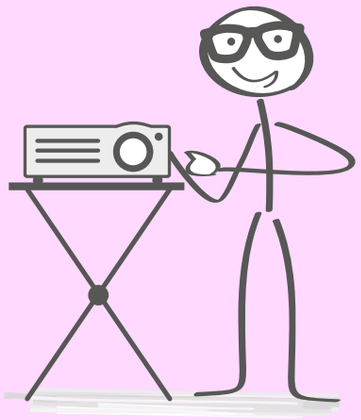
N mierculdi dala 8.00 da sëira iel unì cherdà ite l Cunsëi de chemun dal ambolt do che l ie unì purtà ite na mozion contra n proiet de gran mpurtanza. Davia che n se aspitova na gran cumpëida de persones, iel unì tëut la dezijion de spusté la senteda dala pitla sala su aut, ulache n la fej zënza for, tla gran sala de teater dl Chemun. Nscila iela nce stata, dinrer fovel tan de jënt pra na senteda dl Cunsëi de chemun.
L ambolt à spiegà che tl 2017 fovel unì presentà al Chemun studies de sce l se lascia fé n cont de na nudadoia nueva. Tl 2018 ova pona l Cunsëi de chemun da ntlëuta dat pro n linia de mascima l proiet. Tl 2020 fovel pona unì dat pro dal Cunsëi l proiet presentà dai architec. Daldò ie pona dut jit inant, tenian cont dla regules ududes dant, cun la grupa de lëur che ie unida metuda su ala fin dl 2023 dal Chemun y dala lies nteressedes. La grupa se à ancuntà y à publicà i resultac dla ancuntedes, ulache l ie unì ora che n ie a una de fé na nudadoia alalergia y una dedite. Do la publicazion ova duc i zitadins pudù dé ju si usservazions. Te Chemun iel unì dat ju 1.368 lëtres a una.
Do che de plu cunselieres à tëut la parola purtan dant si pensieres, iel unì lità. L Cunsëi de chemun à dat pro y d'instà uniral scumencià cun i lëures. L vën fat al savëi che duc possa unì a ti cialé al proiet definitif.

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

Nscila iel drët

ISTITUT
LADIN
MICURÁ
DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

Cëla y scota su

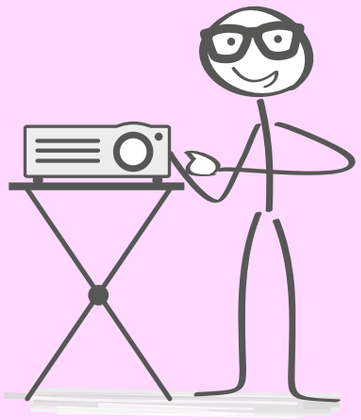

Roland Perathoner – SCULTËUR

https://www.micura.it/la/mediateca/?ID=38227.

ISTITUT
LADIN
MICURÁ
DE RÜ

www.micura.it

13ª lezion

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

Cëla y scota su

Doris Bergmeister – ASSISTËNTA A CËSA

https://www.micura.it/la/mediateca/?ID=38252.

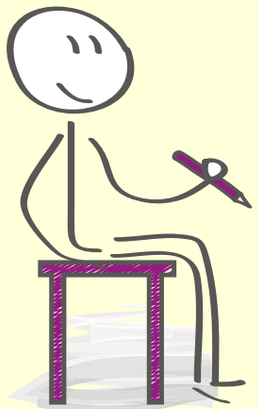
ladin	*italiano*	*deutsch*	*english*
l ambolt – i ambolc	*Il sindaco*	*der Bürgermeister*	*the mayor*
l'aministrazion publica – l'aministrazions publiches	*l'amministrazione pubblica*	*die öffentliche Verwaltung*	*the public aministration*
apusté do	*riordinare*	*nachbestellen*	*to reorder*
l'assistënta a ësa – l'assistëntes a ësa	*l'assistente geriatrica domiciliare*	*die Altenpflegerin*	*the geriatric nurse*
l cumerz ala menuda	*il commercio al dettaglio*	*der Detailhandel*	*the retail trade*
l cumerz ala ngrossa	*il commercio all'ingrosso*	*der Großhandel*	*the wholesale trade*
l cunsëi de chemun – i cunsëies de chemun	*il consiglio comunale*	*der Gemeinderat*	*the local council*
la curiera – l curieres	*l'autobus*	*der Bus*	*the bus*
frabiché; l frabiché	*costruire; l'edificazione*	*bauen; das Bauwesen*	*to built; the building industry*
l lernerat – i lernerac	*l'apprendistato*	*die Lehrlinsausbildung*	*the apprenticeship*
l magasin – i magasins	*il magazzino*	*das Lager*	*the warehouse*
l magasinier – i magasinieres	*il magazziniere*	*der Lagerverwalter*	*the storekeeper*
la meladurvanza – la meladurvanzes	*l'abuso*	*der Missbrauch*	*the abuse*
per tëmp y ëura	*in tempo*	*rechtzeitig*	*on time*
l proiet – i proiec	*il progetto*	*das Projekt*	*the project*
la rezeta – la rezetes	*la ricetta*	*das Rezept*	*the recipe*
l scultëur – i scultëures	*lo scultore*	*der Bildhauer*	*the sculptor*
sfadiëus	*faticoso*	*anstrengend*	*strenuous*
la śolba – la śolbes	*la pomata*	*die Salbe*	*the ointment*
l ufize tecnich – i ufizies tecnics	*l'ufficio tecnico*	*das Bauamt*	*the building cuntrol department*
la vela – la veles	*l'elezione*	*die Wahl*	*the election*

13ª lezion

Dizioner ladin de Gherdëina – talian http://forniita.ladinternet.it.

© Istitut Ladin Micurá de Rü, Sëlva 2025

FIN DLA 13ª LEZION

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

Ce mestier iel pa?

Werner concia auti. Ël ie **mecanicher**.

Stefan dessënia na cësa. Ël ie **architet**.

Lena cëla ju i eserzizies di sculeies. Ëila ie **maestra**.

Alex ti fej na ntervista al ambolt. Ël ie **jurnalist**.

Martina à vendù na bela rocia cuecena. Ëila ie **buteghiera**.

Albert à vijità i amalei te spedel. Ël ie **dutor**.

Ulrike cujina truep y bon. Ëila ie **cuega**.

Nina me à nsenià a jì cun i schi. Ëila ie **maestra de schi**.

Mi oma cura i amalei. La ie **nfermiera**.

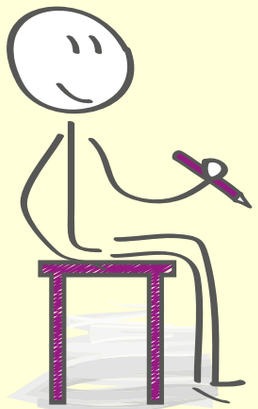
Paul nëta la stredes. L ie **stradin**.

Otto mëina n film o n pez de teater. L ie **regist**.

Anna cura la pel y la ondles. La ie **estetista**.

Ujep cuntrolea i furniei y i ciamins. L ie **scoaciamin**.

zeruch al eserzize

13ª lezion

Abina la frases tl passif te chësc test y scriles tla forma ativa.

N mierculdi dala 8.00 da sëira iel unì cherdà ite l Cunsëi de chemun dal ambolt do che l ie unì purtà ite na mozion contra n proiet de gran mpurtanza. Davia che n se aspitova na gran cumpëida de persones, iel unì tëut la dezijion de spusté la senteda dala pitla sala su aut, ulache n la fej zënza for, tla gran sala de teater dl Chemun. Nscila iela nce stata, dinrer fovel tan de jënt pra na senteda dl Cunsëi de chemun.
L ambolt à spiegà che tl 2017 fovel unì presentà al Chemun studies de sce l se lascia fé n cont de na nudadoia nueva. Tl 2018 ova pona l Cunsëi de chemun da ntlëuta dat pro n linia de mascima l proiet. Tl 2020 fovel pona unì dat pro dal Cunsëi l proiet presentà dai architec. Daldò ie pona dut jit inant, tenian cont dla regules ududes dant, cun la grupa de lëur che ie unida metuda su ala fin dl 2023 dal Chemun y dala lies nteressedes. La grupa se à ancuntà y à publicà i resultac dla ancuntedes, ulache l ie unì ora che n ie a una de fé na nudadoia alalergia y una dedite. Do la publicazion ova duc i zitadins pudù dé ju si usservazions. Te Chemun iel unì dat ju 1.368 lëtres a una.
Do che de plu cunselieres à tëut la parola purtan dant si pensieres, iel unì lità. L Cunsëi de chemun à dat pro y d'instà uniral scumencià cun i lëures. L vën fat al savëi che duc possa unì a ti cialé al proiet definitif.

FORMA PASSIVA	**FORMA ATIVA**
N mierculdi dala 8.00 da sëira **iel unì cherdà ite** l Cunsëi de chemun dal ambolt.	L ambolt **à cherdà ite** l Cunsëi de chemun n mierculdi dala 8.00 da sëira.
L **ie unì purtà ite** na mozion contra n proiet de gran mpurtanza.	N/I **à purtà ite** na mozion contra n proiet de gran mpurtanza.
L **ie unì tëut la dezijion** de spusté la senteda.	N/I **à tëut la dezijion** de spusté la senteda.
Tl 2017 **fovel unì presentà** al Chemun studies.	N/I ti **ova presentà** studies al Chemun tl 2017.
Tl 2020 **fovel pona unì dat pro** l proiet dal Cunsëi.	L Cunsëi **ova dat pro** l proiet tl 2020.
La grupa de lëur **ie unida metuda** su ala fin dl 2023.	N/I **à metù su** na grupa de lëur ala fin dl 2023.
Te Chemun **iel unì dat ju** 1.368 lëtres a una.	I zitadins **à dat ju** 1.368 lëtres a una te Chemun.
Daldò **iel unì lità**.	I cunselieres/N **à lità**.
D'instà **uniral scumencià** cun i lëures.	I lëures scumencerà d'instà - D'instà scumencerà i lëures.
L **vën fat al** savëi ...	L Chemun **fej al** savëi ...

© Istitut Ladin Micurá de Rü,
Sëlva 2025

zeruch al eserzize